

Motion till riksdagen 2023/24:2730

av **Daniel Bäckström m.fl. (C)**

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabellen i motionen.

Motivering

1.1 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

De gröna och blå näringarna är avgörande för att hela Sverige ska leva och växa. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap samt jobb och tillväxt i såväl den egna som kringliggande branscher. För att näringarna ska nå sin fulla potential behöver deras konkurrenskraft stärkas. De behöver även rustas för att klara ett oroligare säkerhetspolitiskt läge och tilltagande klimatförändringar.

Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk

Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Det hör till de mest ansvarsfulla i världen när det gäller antibiotika-användning. Förekomsten av salmonella är ringa, omsorgen om djuren är god och klimatpåverkan låg. För att klara livsmedelsstrategins övergripande mål om en ökad livsmedelsproduktion behöver konkurrenskraften stärkas inom hela livsmedelssektorn, från primärproduktion till konsument. Företagens kostnader behöver sänkas, krångliga regler undanröjas och handläggningstiderna kortas.

Kompetensförsörjningen är precis som för andra näringar en stor utmaning för svenskt jordbruk. I dag avstår många företag från att rekrytera på grund av att de inte hittar rätt arbetskraft och det råder stor brist på individer med praktisk erfarenhet inom djurhållning. Regeringens försämringar av arbetskraftsinvandringen kommer att förvärra

problematiken. Även bristen på veterinärer och djursjukskötare har gjort sig alltmer påmind på senare år utan att regeringen agerat.

Den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina i februari 2022 visar på behovet av att bygga upp en motståndskraftig svensk livsmedelsproduktion medan möjligheterna finns. I dag har Sverige en alltför låg självförsörjningsförmåga av livsmedel och vi måste sluta blunda inför det faktum att vi för flera av våra vanligaste baslivsmedel och kritiska insatsvaror är beroende av import från andra sidan jorden. Detta förhållande måste förändras om vi vill känna oss trygga med att klara en kris i framtiden.

Svenskt jordbruk regleras i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Sverige bör vara en aktiv och konstruktiv part i de samtal och förhandlingar som förs om jordbrukspolitiken på europeisk nivå. På nationell nivå behöver genomförandet säkerställa att de resurser som står till förfogande används så effektivt som möjligt. Ett ökat fokus bör läggas på jordbrukets miljö- och klimatanpassning, innovationsförmåga och konkurrenskraft. Det behövs även särskilda insatser för att underlätta ägarskiften och för unga lantbrukare att etablera sig.

Jordbrukets miljö- och klimatanpassning

Den torra inledningen av sommaren 2023, samt de kraftiga regnen i början av augusti, är ännu en påminnelse om att klimatförändringarna är här för att stanna och att det svenska jordbruket måste intensivifiera sina anpassningsåtgärder för att klara en extremare väderlek i framtiden. Med en aktiv politik för klimatanpassning kan vi förhindra stora produktionsbortfall. Det kräver inte minst kraftfulla och långsiktiga åtgärder för en säkrare och jämnare vattentillgång under växtsäsongen.

Det svenska odlingslandskapet är oundgängligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder. Det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som över århundraden har format de landskaps-element som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten och det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett gynnsamt sätt. Det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som vi bevarar och stärker den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet.

Viltskador

För att möjliggöra en balanserad tillgång på vilt av hög kvalitet och med friska djur behöver jaktlagstiftningen ses över. Regeringen behöver också leverera på riksdagens mål om antalet vargar samt inrätta den jakt- och viltvårdsmyndighet som utlovats, och som Centerpartiet länge efterfrågat. Viltskadorna har ökat kraftigt på senare år och nu krävs handlingskraft för att minska klövviltets och de stora fåglarnas skador inom jordbruket. Även inom skogsbruket orsakar viltet betydande ekonomiska förluster varje år. En hållbar jakt- och viltvårdspolitik behövs för att stävja utvecklingen, men också för att utveckla viltet som resurs.

Ett hållbart fiske

Fiskeripolitiken styrs till stor del genom den gemensamma havs- och fiskeripolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför

en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har på senare år gjorts på EU-nivå, men Sverige måste fortsätta att driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra länders vatten bidrar till utfiskning och urholkande av ekosystemen.

Sverige har med sin långa kust och stora tillgång på vatten goda förutsättningar att utveckla det hållbara vattenbruket, insjöfisket och det kustnära och regionala fisket. Fisk är ett livsmedel som många människor mår bra att äta mer av och från ett sysselsättningsperspektiv har fisket och vattenbruket potential att utvecklas såväl vad gäller odling och produktion som i förädlingsleden.

Det småskaliga kustnära fisket är i dag hotat. Miljöförstöring, minskade fiskbestånd, bristande lönsamhet och krånglig byråkrati är några hämmande faktorer. Även förekomsten av säl och skarv försvårar för det svenska yrkesfisket. Allt detta behöver åtgärdas om vi vill ha ett levande småskaligt kustnära fiske i framtiden.

Ökad skoglig tillväxt för ekonomi och klimat

Skogen är en nyckel för att klara jobb, tillväxt, biologisk mångfald och klimatomställning. Centerpartiet vill att Sverige ska ha en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Nästan hälften av den svenska skogen ägs av enskilda privata ägare. För många är skogen som inkomst och säkerhet avgörande för möjligheten att bo och verka i glesbygd. För att hela Sverige ska leva, för svensk ekonomi och möjligheten till export av produkter med ursprung i skogen, liksom för den biologiska mångfalden är skogsbrukarnas insatser oerhört viktiga. Skogsnäringen står för cirka 10 procent av Sveriges totala varuexport. Värdet av skogens nyttor som resurs för att ersätta fossila råvaror och stärka den resurseffektiva cirkulära ekonomin, som långsiktig kolsänka samt för ekosystemtjänster kommer att öka eftersom de på olika sätt utgör förutsättningar för att vi ska klara våra klimatmål, inte minst genom substitutionseffekter när fossila råvaror ska ersättas med förnybara.

Naturvård med respekt för äganderätt och de som berörs

Äganderätten, med sitt egendomsskydd, är inskriven i Sveriges grundlag och i FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter, men dess genomslag i myndigheternas hantering och prövning av enskilda ärenden behöver stärkas. Inte minst är det för svensk del viktigt att säkerställa att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Viktiga steg för att stärka äganderätten togs i de två skogspropositioner som beslutades inom ramen för januariavtalet. Fortfarande återstår att förverkliga flera av de regeringsuppdrag och utredningar som beslutades därefter. Regeringsunderlagets budgetneddragningar på skogsområdet har varit ett hinder i det arbetet. Bland annat har den nya inriktningen med frivilligt formellt skydd som sker på markägarens initiativ försvårats. Därtill har regeringen varit oförmögen att ändra artskyddsreglerna i en riktning som värnar det svenska familjeskogsbruket.

Centerpartiets överväganden

Anslagsförslag 2024 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Skogsstyrelsen	545 123	-2 500
1:2 Insatser för skogsbruket	594 373	±0
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	191 847	-900
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	124 496	±0
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	±0
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349	20 000
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	67 778	±0
1:8 Statens jordbruksverk	744 465	-3 200
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	15 000	±0
1:10 Gårdsstöd m.m.	9 640 894	±0
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	159 000	±0
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 800 000	50 000
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	1 913 900	±0
1:14 Livsmedelsverket	388 770	-2 100
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	166 160	±0
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	46 913	±0
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 553 187	110 000
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 108 862	±0
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	29 830	15 000
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116	±0
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	135 915	±0
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 240 063	-11 000
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	738 664	±0
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0
1:26 Slakterikontroll	179 837	±0
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	58 000	±0
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	164 000	±0
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	196 000	±0
Summa	23 973 181	175 300

Den akuta situationen med svinpest riskerar att innebära omfattande kostnader och hantering. Det är ännu för tidigt att med någon säkerhet säga hur situationen kommer att utveckla sig, men Centerpartiet anser att det är viktigt att i budgeten ta höjd för att särskilda insatser kan behövas. Centerpartiet föreslår därför att 20 miljoner kronor

tillskjuts 1:6 bekämpning av smittsamma djursjukdomar 2024, samt 20 miljoner 2025 och 2026.

Jord- och lantbruket har ett behov att anpassas till ett föränderligt klimat, där extremare väder kan medföra produktivitetsnedsättningar, och därför föreslås till det ändamålet 50 miljoner kronor till anslag 1:12 2024, samt 50 miljoner kronor 2025 och 2026.

Jordbruket behöver inte bara anpassas efter klimatförändringar, det behöver också anpassas till ett Sverige med netto-noll klimatutsläpp. Därför föreslås 2024 200 miljoner kronor till grön omställning i jordbruk under anslag 1:17, samt 150 miljoner kronor 2025 och 2026. Vidare föreslås under 1:19 15 miljoner årligen 2024–2026 för ersättning för fånggrödor.

Under 1:27 föreslås 50 miljoner 2025 och 2026 till stärkt förmåga i det civila försvaret, vad gäller livsmedel och dricksvatten.

Centerpartiet föreslår att avvisa regeringens stöd för avveckling av minkuppfödning. Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

Daniel Bäckström (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Anders Karlsson (C)